משניות מבוארות — מסכת עדיות פרק ב

יד) כלי חרס מציל על הכל כדברי בית הלל. היינו אם מקף צמיד פתיל מציל על כל מה שבתוכו, שכל מה שבתוכו טהור כשהוא באהל המת, דתיהוי (במדבר יט, טז) "וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו". ולא שנא כלים, לא שנא אהלים שבתוך הכלי חרס, טהורין הן. **ובית שמאי אומרים, אינו מציל אלא על האוכלין שבתוך הכלי חרס, ועל כלי חרס, המנצאין בתוך הכלי מפני שהכלי מקף שנמצאו פתיל. אבל על שאר כלים שנמצאו בתוך הכלי חרס, אין הכלי חרס מציל, כדמפקינן ואזיל. אמרו בית הלל לבית שמאי:** שמאי, **מפני מה** אתם אומרים כך, **אמרו להם בית שמאי** לבית הלל, **מפני שהכלי חרס שהוא טמא על גב בן הארץ.** שכל הכלים המנצאים בידי בן הארץ טמאים הם, לפי שאין הם בקיאים בטמאה וטהרה, וחושבים על טמא שהוא טהור. **ואין כלי טמא חוצץ בפני הטמאה. אמרו להם בית הלל לבית שמאי, והלא טהורים אכלים ומשקין בשבתו. אמרו להם בית שמאי, כששהרנו אכלים ומשקין בשבתו טהרנו.** היינו שיאכל אותם בעצמו, דאין החבר המחבר בארבלין של בן הארץ, שהרי בדילין ממגען. **אבל כשטהרתם את הכלי שקף שבתוך כלי חרס, טהרתם** אותו **לא.** שהרבה ישראל בלי מעם הארץ ויבדילו וישתמש בו בלא הזאה, שלא ידע שנטמאו באהל המת, ויחשב דטבילה בעלמא סגי ליה. **ולפיכך גזרו גם בשל חבר שאין בין כלי חרס מציל לבין כלי פתיל על כלי שקף.** דאם יגזרו רק על של עם הארץ, לא יטמעו לגו. לפי שהם חושבין עצמן לבקיאין.

ובמגן (חגיגה כב) ולמה לא גזרו על כלי עם הארץ שיצטרכו להזות שליהן שלישי השביעי, כמו כלים שבאהל המת, דאין הדבר להשאיל כלים לשבעה ימים. ואם כן נמצא שלא נוכל לשאול מהם כלים, ושלא ישאל מהם כלים כלל זה אי אפשר, שאין כל הכלים מצוין אצל החבר. וכתב הרמב"ם ומה שראוי שתדעהו וכו' שעם הארץ לא נחשבהו בפה שפשטנו עליו בטמאה, בשקרן, וכו', ואמנם שפטנו זה למעוט ידיעתו שהוא יטעה ויחשב בדבר הטמא שהוא טהור. **וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.**

פרק ב א) רבי חנינא סגן הכהנים העיד ארבעה דברים, א, **מימיהם של הכהנים, לא נמנעו הכהנים מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטמאה.**
דהיינו ולד ולד, כגון שנגע באכל שנגע באכל אחר, והאכל אחר נגע באדם שנגע במת או שהאכל נגע בשרץ, דהנוגע במת נעשה אב הטמאה, וכן היתה כמין חבר אב הטמאה, אכל והוכל שנגע באכל נעשה שני מדרבנן, ואכל שנגע באכל שני נעשה שלישי, שורפו ביחד. **עם הבשר שנטמא באב הטמאה,** דהיינו אכל ראשון, **אף על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו,** דהבשר שהיה עד עתה השלישי נעשה שני, כיון דלשרפה עומד, לא חישינן אם מטמאין אותו יותר. **הוסיף רבי עקיבא,** עוד קולא מעניין הוספת מדרגה בטמאה, **ואמר מימיהם של כהנים, לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל שנגע בטבול יום,** דהיינו זה שראה קרי וטבל אם לא

ד) שלשה דברים אמר רבי ישמעאל לפני חכמים, כשהיו יושבים בכרם ביבנה (היינו שהיו יושבים שורות שורות בכרם שנוטעין אותו שורות שורות שלא בגפנים) א) **על ביצה טרופה** בקערה, שנתערבו החלבון והחלמון יחד. **שהיא נתונה על גבי ירק של תרומה,** ונגע טבול יום בביצה שהיא חלין, **שהיא חבור** לירק, והביצה נחשבת כאחת עם הירק, ונפסל הירק כאלו נגע בו. **ואם היתה כמין חבר** שנתנבלה הביצה עד שלא היתה כמין חבר, ואכל שנגע באכל נעשה שני מדרבנן, ואכל שנגע באכל שני נעשה שלישי, **אינה חבור.** דבר אמרה תורה (שם) "אשר שכחה אחר שגמר לקצר קציר חבר", **ראשונה** של **מגיע לקמה.** שבצד השבלת שיש עדיין תבואה שלא נקצרה, אם השבלת נקצרת **הם הקמה,** הרי היא בית של בעל הבית, דלא קרינן ביה "לא תשוב לקחתו" (דברים כד, יט), דהלא יבא לקצר הקמה ואינו חוזר בשביל השבלת, **ואם לאו שאינה** נקצרת עם הקמה, **הרי היא של עניים,** דהרי צריך לשוב לקחתו, ועל זה אמרה תורה (שם) "לא תשוב לקחתו". ג) **ועל גפה קטנה שהיא מוקפת ערים,** שיש מסביבה חמש גפנים מנדלים על גבי כוקטאות, היינו על בצד עצים אז על הגדר. **אם יש בה כמלא בוצר** הנעבנים, שעומד **וסלו** בידו, שהם שיעור שני אמות לכל צד **מכאן,** היינו גם הגפנה בגדולה כל כך שיש מקום לבוצר לעמד עם סלו כשלמלקט הענבים, **ומלא בוצר וסלו, מכאן,** היינו שיש מקום לבוצר מכל צד, **תוצר** הגפנה, ובתחאי שיתרוקיו מן הגפנים ששה טפחים כדי עבודת הכרם, **ואם לאו,** שאין מקום בגפה כבוצר וסלו, **לא תוצר,** דנראה כבלאים. ועיין בתיי"ט שמביא עוד פרוש מהרמב"ם. **ה) שלשה דברים אמרו לפני רבי ישמעאל, ולא אמר בהם לא אסור ולא התר.** דמקשו **רבי יהושע בן מתניא,** אימתי חייב ואימתי פטור, ועל לקסו פרש אימתי מטמא ואימתי אינו מטמא.

ב. **המפיס מורקא,** פותח הנקב בשמיכה **בשבת, אם לעשות לה פה, חיב,** דהוי בונה, דעושה פתח להוציא לחה ולהכניס אויר, ואשכחן בגין בבעלי חיים, כדכתיב (בראשית ב, כב) "ויבן וגו' את הצלע", **ואם להוציא מעמנה לחה, פטור.** דהיינו באינו חוש שם תחזור ותסתם, מתר לעשות כן לכתחלה, דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה, ומשום צערא דעופיה לא גזרו בו, וחיי פטור ומתר.

ב. הגיע הצד נחש בשבת, אם מתעסק בו כדי **שלא יכשנו, פטור,** ומתר. דאין עדיין לנחש, אם היה יודע מה שיכשנו לא יעשנו, אין מתעסק בו אותו, ולכן פטור ומתר. **ואם צד הנחש לרפואה, חיב** כשאר צד בעל חי. **ג. ועל לקסין אריוניות** כלי חרס סתומים עגלים כמדור וחלילים, שלאחר שמלבנין אותו בכבשן וחוכים אותם באמצע, ונעשים ממנו שני כלים, **שהם טהורות באהל המת,** כל זמן שלא חבר חבורתו, דאין מקום לכנס טמאה בפנימן, וכלי חרס אינו מטמא מגבו. **וטמאות לפני במשא הזב,** דסובר הנפא דקשבו ככלים. **רבי אליעזר בן צדוק אומר, אף בשאר הזב טהורות, ומפני שלא נגמרה מלאכתן.** ד. **המפיס בשבת** בכלי חרס **לצרכו בשבת,** אם מתעסק בו כדי לנקות, אם היה יודע מה שיכנו לא יעשנו, אין מתעסק בו, אמתי חייב ואימתי פטור. ועל לקסו פרש אימתי מטמא ואימתי אינו מטמא.

ד שלשה דברים אמר רבי ישמעאל לפני חכמים בכרם ביבנה. על ביצה נתונה שהיא נתונה על גבי ירק של תרומה, שהיא חבור. ואם היתה כמין כובע, אינה חבור. ועל שבלת שקבקיר וראשונה מגיע לקמה, אם נקצרה עם הקמה, הרי היא של בעל הבית. ואם לאו הרי היא של עניים. ועל גפה קטנה שהיא מקפת ערים, אם יש בה כמלא בוצר וסלו מכאן ומלא בוצר וסלו מכאן, תוצר. ואם לאו, לא תוצר. ה שלשה דברים אמרו לפני רבי ישמעאל, ולא אמר בהם לא אסור ולא התר, ופרשן רבי יהושע בן מתניא. המפיס מרקא בשבת, אם לעשות לה פה, חיב, ואם להוציא ממנה לחה, פטור. ועל הצד נחש בשבת, אם מתעסק שלא שיכשנו, פטור. ואם לרפואה, חיב. ועל לקסין ארוניות שהם לחורות באהל המת ומטאות במשא הזב. רבי אליעזר בן צדוק אומר, אף במשא הזב, טהורות, מפני שלא נגמרה מלאכתן. ו שלשה דברים אמר רבי ישמעאל ולא הודה לו רבי עקיבא. השוש והבסר והמלילות שרקשן מבעוד יום, שרבי ישמעאל אומר יגמר יגמר ויגמר, ורבי עקיבא אומר יגמר ויגמר, לא יגמור: ז שלשה דברים אמרו לפני רבי עקיבא, שנים משום רבי אליעזר ואחד משום רבי יהושע, שנים משום רבי אליעזר, יוצאת אשה בעיר של זהב, ומפרחי יונים פטורים לעדות. ואחד משום רבי יהושע, השרץ מת בפי חולדה ומהלכת על גבי כסרות של תרומה, ספק נגע ספק לא נגע, ספקו טהור, דטמאה לא נגע ספק לא נגע, ספקו טהור: ח שלשה דברים אמר רבי עקיבא, על שנים הודו לו ולא אחד לא הודו לו. על סנדל של סיידים, שהוא טמא מדרס. ועל שירי תנור אר"בעה. שהיו אומרים שלשה. והודו לו לא שני דברים אלו, ועל אחד לא הודו לו. פטור, מחפויי, מלוחות העשויות למושב. זה בצד זה, שרבי עקיבא מטמא, דסבר דאף שאינו ראוי לשיכבה. וראוי הוא לקבל רמונים. וטמא משום קיבול. וחכמים מטהרין, דעקרו לשיכבה. וכיון שנתבטל העקר שבשכיבה לא נעשה. נתבטל הטפל, ואינה מטמאה אפילו משום קיבול. ט) הוא קרע עקיבא היה אומר, האב זוכה לבן, היינו טבע הבן הרב מטבע האב. בנו, ובכח, ובעשוי, שהאב מורש לבנו הנעשה, ובחכמה, היינו בסברא ישרה, ובשנים, ארוכות ימים, הרא"ש. וקתב, ולי נראה שאם אדם הזקן הגיע לי"ב בנים נאים בעלי כח, בעלי חכמה, עשירים ומאריכין ימים. **במספר הדורות שהיו לפניו. שלפעמים אירעה הזב זוכה מפני שלשה דורות שהיו לפניו. ובקדוש ברוך הוא הבטיח אברהם אבינו שלשה דורות שהיו לפניו. ובקדוש ברוך הוא הבטיח לדוד שלשה דורות שהיו לפניו. **ולא נמנעו מלאכתן.** דכיון שלא נחתכו לחצין. עדיין לא השיבי כלים. **ז) שלשה**

דברים אמר רבי ישמעאל ולא הודה לו רבי עקיבא. א. **השוש.** ב. **והבוסר.** ג. **והמלילות.** שבקלין שלא בשלו כל צרכן וטולענין עצבים שלא נתבשלו עדיין. ג. **והמלילות.** שבקלין שלא בשלו כל צרכן וטולענין אותן באבנים, ומשקה בה מהם, **שריסקן** בה מהם. **ומעבוד יום** בערב שבת, **שרבי ישמעאל אומר יגמר ויגמר** משקין שאין צריך לסלק המבוד מהן אלא יזובו מאליהן, כיון שרסקן מבעוד יום יגמר ויאכל בשבת, ולא בתמר שמא יסחוט, דהא אפילו יסחוט ליכא אסורא מדאורייתא, דמשקין אתי ממילא. **ורבי עקיבא אומר, לא יגמר,** דאסורין כשאר משקין. **לסלק המבוד** מהן אלא יזובו מאליהן, כיון שרסקן מבעוד יום יגמר ויאכל בשבת, דהא אפילו יסחוט ליכא אסורא מדאורייתא, דמשקין אתי ממילא. **ורבי עקיבא אומר, לא יגמר,** דאסורין כשאר משקין. אבל רשאי להניחם להיות המשקין יוצאין מעצמן, ובלבד שלא יאכל מהם בשבת. **ז) שלשה דברים אמרו לפני רבי עקיבא, שנים משום רבי אליעזר, ואחד משום רבי יהושע.** שנים משום רבי אליעזר, יוצאת אשה בעיר של זהב, שעדרת זהב, ולא חישינן דלמא יבלבל ויכנס מחזרי, ואתיא לאתויי ארבע אמות ברשות הרבים, דסבר רבי אליעזר, מאן דדרך למיפס בעיר של זהב, אשה חשובה, ואשה חשובה לא שלפא ומתרוצא. **ב. ומפרחי יונים,** שמגדל יונים מלגדות, ואומר אם תקריבם יונתך לוני אתן לך כך וכך, וזהי גזל משום דדרכי שלום, **פטולים לעדות. ואחד אמרו לפניו משום רבי יהושע,** ג. **השרץ** מת **בפי חולדה ומהלכת על גבי כסרות של תרומה, ספק נגע ספק לא נגע, ספקו טהור,** דטמאה לא עוברת היא, ואיתה נחה במקולמוס. הלכך ספקו טהור שבספק ברשות היחיד. **ח) שלשה דברים אמר רבי עקיבא, על שנים הודו לו, ועל אחד לא הודו לו. א. על סנדל של סיידים,** שלא ישדרו אבן, **ועל ידי** אבן **שיר** שמנעלין ברגליהם המתעסקים בסיד להגן על רגליהם שלא ישדרו בסיד. אמר רבי עקיבא **שהוא טמא מדרס,** אם נעל אותו אדם, אם נעל בלא לחלוה עומד, קטמא, כיון שלפעמים נתפרד מטיל בו עד ביתו. **ב. ועל שירי תנור,** תנור מקבל טומאה. אם יש בשיריו **ארבעה** טפחים גובה, עדיין מקבל טומאה, דעדיין ראוי לשמוש. **שהיו** חכמים **אומרים** אפילו **שלשה** טפחים מטמא, **והודו לו** לו שני דברים אלו, **ועל אחד לא הודו לו. ג. על כסא שנטלו שנים מחפויי,** מלוחות העשויות למושב. **זה בצד זה, שרבי עקיבא מטמא,** דסבר דאף שאינו ראוי לשיכבה. וראוי הוא לקבל רמונים. וטמא משום קיבול. **וחכמים מטהרין,** דעקרו לשיכבה. וכיון שנתבטל העקר שבשכיבה לא נעשה. נתבטל הטפל, ואינה מטמאה אפילו משום קיבול. **ט) הוא קרע עקיבא היה אומר, האב זוכה לבן,** היינו טבע הבן הרב מטבע האב. **בנו, ובכח, ובעשוי,** שהאב מורש לבנו הנעשה, **ובחכמה,** היינו בסברא ישרה, **ובשנים,** ארוכות ימים, הרא"ש. וקתב, ולי נראה שאם אדם הזקן הגיע לי"ב בנים נאים בעלי כח, בעלי חכמה, עשירים ומאריכין ימים. **במספר הדורות שהיו לפניו.** שלפעמים אירעה הזב זוכה מפני שלשה דורות שהיו לפניו. ובקדוש ברוך הוא הבטיח אברהם אבינו שלשה דורות שהיו לפניו. ובקדוש ברוך הוא הבטיח לדוד שלשה דורות שהיו לפניו. **ולא נמנעו מלאכתן.** דכיון שלא נחתכו לחצין. עדיין לא השיבי כלים. **ז) שלשה**

משניות מבוארות — מסכת עדיות פרק ב
ר"ג ניסן